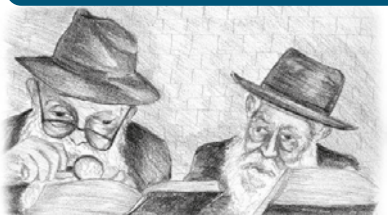
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בהעלותך ■ י"א סיון ה'תשפ"ג ■ 31.05.2023 ■ גליון מס' 737

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

שו"ת קיץ
יהודי נקלע שלא באשמתו לחובות רבים באופן שאין לו שום אפשרות להחזירם גם לא על ידי מימוש נכסים...
המשך בעמ' 2

ושרת את אחיו
במסגרת עבודת הקודש שהוטלה על כל בני שבט הלוי, נתחלקו...
המשך בעמ' 3

סיפור לשבת
בזכות סחורה התקועה בנמל
ר' שלמה לוריא אשכנזי היה מתושביה הטובים והמיוחדים של...
המשך בעמ' 4

שביבים
- מה לא עושים למען לומדי תורה
- כמה פעמים מוזכר שמו של אביי בש"ס?
- בגלל חלות שבת של אשתי...
- וברכותיו התקיימו
- הסוטה מליוורנו
- ואנכי עפר ואפר...
- "ויצעק משה אל ה'.' אל נא רפא נא לה"
- לכה דודי...

המשך בעמ' 5

הסיבה לעונש הצדעת
"בי אדוני אל תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו". מבאר רבינו...
המשך בעמ' 7

המסע הסתיים בשיבה טובה!
"כולנו מכירים סיפורים על עם או קהילה שבהם מתוארים אירועי...
המשך בעמ' 7

וינוסו משנאיך מפניך

/ הרב יעקב הלוי פילבר

אחת לכמה שנים קם בתוכנו "מושיע" תורן המודיע שהנה הנה הוא מביא שלום לישראל, והוא גורר את מדינת ישראל בצורה לא אחראית להימור שהתוצאות שלו מעמידות אותנו שוב מול מציאות אכזרית של איבת עולם לעם עולם. מאז השליך נמרוד את אבינו אברהם לכבשן האש, לא חדלו הניסיונות של אומות העולם להכחיד את עמנו, כבר בימי האבות אנו מוצאים את ישמעאל המצחק עם יצחק [בראשית כא ט], ופירשו לנו חז"ל: שהיו יוצאים לשדה, ונוטל ישמעאל קשתו ויורה בו חצים [ב"ר נג], והוסיפו על כך במדרש [תנחומא תולדות ה]: "'עין ה' אל יראיו' - זה יצחק, 'להציל ממות נפשם' - שביקש ישמעאל להורגו". גורל זה חזר על עצמו אצל יעקב ככתוב [שם, כז מא]: "ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את אחי". יעקב אינו משלים עם גורל זה, הוא מושיט ידו לשלום, מתקין עצמו לדורון לתפילה ולמלחמה, בתקווה להתפייס עם אחיו. והנה זה פלא, כאשר סוף סוף נפגש יעקב עם עשו, ועשו מאיר לו פנים ומציע לו: "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך", דווקא כשלכאורה נתיישרו ההדורים, דווקא אז יעקב מסרב ודוחה את עשו: "יעבור נא אדוני לפני עבדו, ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני", מה גרם ליעקב לשנות לפתע את דעתו מן הקצה אל הקצה? בין שתי העמדות הללו של יעקב התרחש המפגש של יעקב עם שרו של עשו, ועד המפגש הזה סבר יעקב שהסכסוך שלו עם עשו הוא סכסוך רגיל כשאר הסכסוכים הממלאים את העולם, סכסוך הניתן לפתרון, אם על ידי מחוות של צעדים בוני אימון (דורון), או בהכרעה של פתרון צבאי (מלחמה). אבל לאחר מפגשו של יעקב עם שרו של עשו, התברר לו שיש כאן סכסוך ששורשיו עמוקים יותר, ושכל עוד לא יעקרו שורשי השנאה של עשו לישראל, וכן של ישמעאל לישראל, לא יהיה כל ערך להסכמים החיצוניים שיושגו בחולשת רגע של השונא. על כן מבטיח יעקב לעשו שישוב להיפגש עמו רק לעתיד לבא, "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה". ועל הבטחתו זו של יעקב אמרו במדרש [ב"ר עח יד]: "חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שהלך יעקב אבינו אצל עשו להר שעיר מימיו - אפשר יעקב אמיתי היה ומרמה בו?! אלא אימתי היה הוא בא אצלו? לעתיד לבא, ככתוב: 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו, והיתה לה' המלוכה'".

משה רבנו הוא שזיהה את שורשיה העמוקים של שנאת העמים לישראל, כשהוא מבקש מריבונו של עולם לסייע לישראל מפני אויביו, אין הוא מזהה אותם כאויביהם של ישראל אלא כשונאי ה' ככתוב: "ויאמר משה, קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך". ופרש"י על פי המדרש: "משנאיך - אלו שונאי ישראל, שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם, שנאמר [תהלים פג ג]: 'ומשנאיך נשאו ראש', ומי הם? "על עמך יערימו סוד'". את הקשר של שנאת העמים לישראל, הנובעת משנאתם העיוורת בתת-ההכרה שלהם לאלוקי ישראל, מוצאים אנו במלחמת מדין, כשהקב"ה אומר למשה: "נקום נקמת בני ישראל מאת המדיינים", ואילו משה משנה את ניסוח הצו ואומר: "החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין". ועל ההבדל הזה אמרו במדרש [במדב"ר כב ב]: "הקב"ה אמר: 'נקמת בני ישראל', ומשה אמר: 'נקמת ה' במדין', אמר הקב"ה אינו אלא דיקו (דין) שלכם, שגרמו לי (המדיינים) להזיק אתכם. אמר משה: ריבון העולמים, אם היינו ערלים או עובדי ע"ז או כופרי מצוות הרי לא היו שונאים אותנו. ואין רודפים אחרינו אלא בשביל תורה ומצוות שנתת אתה לנו, הלכך הנקמה היא שלך, 'לתת נקמת ה' במדין'".

לא רק דור-המדבר אלא גם אנחנו בדורנו נמצאים כבר למעלה ממאה שנים בסכסוך עם עמי ערב, ולפני כן סבלנו כמה מאות שנים מהתנכלויות עד כדי שואה ורצח-עם מעמי אירופה הנוצרית. והתנועה הציונית לדורותיה עשתה ניסיון לברוח מהסיבה האמיתית של האנטישמיות שאינה יודעת גבולות, כאילו קיימת כאן איבה רגילה שיש לה פתרון אנושי, וככה אנו כבר מאה שנים מנסים לתת פתרונות אנוש לסכסוך הישראלי עם אומות העולם בתקווה שהאיבה הזו תבוא לידי גמר. אבל

המציאות המרה טופחת על פנינו, אנו דומים לאדם המנסה לכבות דליקה בנפט. וכך נהגנו אנחנו גם בסכסוך הישראלי־ערבי כמו הסכם אוסלו ואחריו "מפת הדרכים" או עקירת גוש קטיף, וכך כל פעם אנו מעלים הצעות נוספות שאנו בעיוורון והימור בלתי אחראי נגררים אליהן. ואולי מתקיים בנו מאמר חז"ל [ב"ק נב' א']: "כד רגיז רעיא על ענא, עביד לנגדא סמותא" ופרש": "עיזא דאזלא בריש עדרא" - יש לבעל העדר עז חריף ודרך העזים להלך בראש והעדר הולך אחריהם. "עביד לנגדא סמותא" - לעז המושכת מנקר עיניה ונכשלת ונופלת בבורות והעדר אחריה כך כשהמקום נפרע משונאי ישראל ממנה להן פרנסים שאינן מהוגנין" - וכך גם אנחנו נגררים אחר פרנסים עיוורים המפילים אותנו לבורות.

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלה: יהודי בשם ראובן נקלע שלא באשמתו לחובות רבים באופן שאין לו שום אפשרות להחזירם גם לא על ידי מימוש נכסים מהסיבה הפשוטה שאין לו נכסים לממש. בני המשפחה נרתמו לעזרה והחלו לגייס מן הגורן ומן היקב סכום כסף כדי לסייע בהחזרת החובות. לאחר סיום הגיוס התברר כי אין הקומץ משביע את הארי, וסך הכסף שגויס מגיע לכלל עשרים וחמישה אחוזים מסך החובות. נוכח מצב זה,לא נותר למשפחה ברירה אלא להחזיר רק חלק מן החובות ולמזער נזקים עד כמה שניתן, מתוך תקווה שבעתיד ירווח יותר ויהיה ניתן לכסות עוד חובות. וכעת נפשם בשאלתם: מהו ה'מפתח' ההלכתי להחזרת החובות? האם הם צריכים להחזיר לכל נושה עשרים וחמישה אחוזים מגובה החוב שלו? או שהם צריכים לחלק את הסכום שגויס שווה בשווה בין כלל הנושים? האם יש העדפה לחובות מסוימים? האם רשאים הם לבחור למי הם מחזירים, ולמי לא? האם יש ללכת לפי מועדי ההלוואות וכל הקודם זוכה? או שמא אחר מועדי הפירעון? ילמדנו רבינו!

תשובה: בבואנו לענות על שאלה זו, יש להדגיש בראשית הדברים כי כאשר מדובר בסוג הלוואה שיוצרת שיעבוד על הנכסים של החייב (מלווה בשטר) ובאים להחזיר את החובות מהנכסים המשועבדים, הרי שיש דין קדימה להלוואה שזמן השעבוד שלה הוא הזמן הכי מוקדם, וזמן השעבוד הוא זמן ההלוואה המופיע בשטר ההלוואה, ולא הולכים בזה אחר זמן הפירעון[א]. אולם בנידון דידן שלא מדובר על נכסים משועבדים, אלא על כסף מזומן שאינו משועבד להלוואה כזו או אחרת[ב], יש באמת לעיין מהו הסדר והאופן הנכון של החזרת החובות[ג]. והנה בתחילה נדון אודות אופן חלוקת הכסף בין הנושים שכבר הגיעו לתבוע את כספם וזמן פירעון ההלוואה כבר הגיע.

נחלקו הראשונים[ד] מהו מפתח החלוקה, יש אומרים שיש לחלק את הכסף באופן יחסי לגובה החוב, ויש חולקים וסוברים שיש לחלק את הכסף באופן שווה בין הנושים. כדי להמחיש נשתמש בדוגמא וכדלהלן: לראובן יש שלושה נושים - לנושה א' הוא חייב 300 ₪, לנושה ב' הוא חייב 200 ₪, ולנושה ג' החוב עומד על 100 ₪. סך כל החובות - 600 ₪. סכום הכסף שיש עבור החזרת החובות הוא 300 ₪. לפי הדעה הראשונה אנו מחלקים את ה-600 ₪ ליחידות של 100 ₪, ונמצא א"כ שיש לנו 6 יחידות של חוב, ולכן נחלק את ה-300 ₪ לשש גם כן, ונמצא שיש לנו 6 יחידות של 50 ₪. נושה א' שיש לו 3 יחידות של חוב, יקבל 3 יחידות של החזר, ונמצא שיקבל החזר של 150 ₪, נושה ב' יקבל 2 יחידות החזר =100 ₪, ונושה ג' יקבל 50 ₪. נמצא א"כ שכל נושה יקבל חמישים אחוזים מגובה החוב, כשם שסך הכסף הקיים לצורך החזרת החובות הוא חמישים אחוזים מגובה החוב. כלומר לפי שיטה זו כל אחד צריך לקבל החזר יחסי לגובה החוב לפי מפתח אחיד של אחוזים.

אולם, לפי הדעה השנייה, יש לחלק את הכסף באופן שווה בין הנושים, כלומר צריך לחלק את ה-300 ₪ באופן שווה בין שלושת הנושים וא"כ כל אחד מהם יקבל 100 ש"ח, ונמצא שנושה ג' יקבל רק 33 אחוזים מגובה החוב, נושה ב' יקבל 50 אחוזים מגובה החוב, ונושה ג' יקבל החזר מלא. טעם המחלוקת הוא שהנה מצד אחד אם כל אחד מהנושים יקבל סכום שווה, נמצא מדת הדין לוקה, שאחד מהנושים יקבל את כל כספו ואילו האחר יקבל רק מחצית, וזה טעם הדעה הראשונה, אמנם מאידך כל הכסף משועבד לכל הנושים באופן שווה. להלכה פסק השולחן ערוך כדעה השנייה[ה], והכסף מתחלק בשווה בין כל הנושים ללא התחשבות בגובה החוב (אך כמובן שנושה לא יקבל מעל גובה חובו, וההפרש יחולק בשווה בין שאר הנושים). מה קורה כאשר לא כל בעלי החוב באו לתבוע את חובם האם יש להתחשב בהם, או להתעלם מהם?

והנה אם מדובר בחובות שעדיין לא הגיע זמן פירעונם (ואין שיעבוד נכסים) נראה פשוט שיש כעת להתעלם מהם, ויש לחלק את הכסף בין כל החובות שכבר הגיע זמן פירעונם, אולם יש לברר מה הדין כלפי חובות שזמן פירעונם הגיע אך בעליהם עדיין לא בא לתבוע את החוב, האם גם בנידון כזה יש להתעלם מחובות אלו, או שיש לקחת אותם בחשבון בחלוקת הכסף? והנה מצאנו בזה דעות ברבותינו האחרונים[ו], ושורש הספק האם מצוות פריעת בעל חוב תלויה בתביעת הנושה את החוב, או שמצווה זו עומדת לכשעצמה מעצם החוב, ולא תלויה בכך שבעל החוב בא לתבוע את החוב? חילוק בין אופן שהחייב עצמו מחזיר את החובות לבין אופן שידידיו באים לעזרתו והם מחזירים את החובות.

אמנם אחר כל זאת נראה שבכל מה שנוגע לשאלתנו, אין הדברים הנאמרים לעיל אמורים, שהרי בנידון דידן לא מדובר כלל שהחייב עצמו מחזיר את החובות, אלא בני משפחתו נרתמו לסייעו, והם אלו אשר מחזירים את החובות (באופן חלקי) ולכן רשאים הם להחזיר את החובות לפי ראות עיניהם, להקדים ולאחר, להרבות ולהפחית,

כפי הנראה נכון לפי ראות עיניהם, מה שהכי יעזור להפחית את הלחץ הרובץ על החייב, וה' יצילנו משגיאות.

א - עיין בזה בשו"ע חושן משפט ריש סימן ק"ד.
ב - עיין סמ"ע ריש סימן ק"ד שאין דין קדימה במטלטלים דלא כעיר שושן.
ג - החוק האזרחי נותן לחייב אפשרות (לא בכל המקרים) לפנות להליך של 'פשיטת רגל' שבסופו יכול לקבל 'הפטר' מהחובות, ומבחינת החוק כבר אינו חייב בהם, אולם בהלכה אין מושג כזה, ואדם חייב להחזיר את חובותיו עד סוף חייו, אלא שאם אין לו הרי הוא אנוס, ובית דין דואגים לו לתנאי מחייה מינימליים ('מסדרין לבעל חוב') אולם אם וכאשר ירוויח כסף מעבר לתנאי המחייה המינימליים - חייב לפרוע את חובותיו.
ויש לעיין האם החוק האזרחי משפיע גם על ההלכה, אם מדין 'דינא דמלכותא דינא' ואם מדין 'כל תנאי שבממון - תנאו קיים' או מדין 'מנהג הסוחרים', ועיין בזה בשו"ת מנחת אשר חלק ב' סימן קכ"ה ותוכן דבריו שאף אם יש מקום לומר כן זה דווקא כלפי חובות של השקעות והלוואות מסחריות, אך לגבי הלוואות אישיות שהן מיסודות גמילות החסדים נראה שאין הלוה נפטר ממצוות פריעת בעל חוב על ידי פשיטת רגל.
ד - עיין כתובות צ"ג ברש"י וברבינו חננאל וברי"ף שם.
ה - חו"מ סימן ק"ד סעיף י'.
ו - עיין קצות החושן ונתיבות המשפט ריש סימן ק"ד.

ושרת את אחיו

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

במסגרת עבודת הקודש שהוטלה על כל בני שבט הלוי, נתחלקו התפקידים בין **נושאי הקודש**[1] - הכהנים, לבין **נושאי המקדש**[2] - הלויים. שכן כל עבודת הקודש שבמקדש - בהקרבת הקורבנות, זריקת דמם על המזבח, אכילת הקודשים ביחד עם שאר העניינים שבמקדש היו באחריות הכהנים. ואילו הלויים העומדים לשרת ולעזור לאחיהם הכהנים, הוטלה עליהם המשימה של עזר הקודש. משירת הלויים שעל הקורבן, וסגירת השערים שבמקדש. וכן נשיאת כלי הקודש של המשכן, בימי הנדודים במדבר סיני.

אך בעוד שעבודת הכהן נמשכת עד יום הסתלקותו מן העולם, הלויים עובדים רק עד 'עולם'[3] - שבגיל חמישים. ומאז ועד לסוף ימיהם הם משמשים רק כמסייעים לעבודת הכהנים - בשירה, נעילת השערים ולטעינת העגלות. ואילו את נשיאת כלי המקדש - אין הם יכולים לעשות עוד[4].

שכן ההפרש שבין נשיאת כלי הקודש ובין הגפת השערים - אינו נמצא בכמות הכוח הנדרש לצורך עבודתם, כי אם במהותם ועניינם. כך שלוי מעל גיל חמישים שלא הצליח לסגור את השער, יכול חברו לבוא ולסייע בעדו. וכל עוד אין הוא מהלויים המשוררים[5] - אין בכך כלום. אך אם חלילה נשמט כלי הקודש ממקומו, מסוכן הדבר ועלול בן הלוי להתחייב בכך מיתה. וכשם שארע עם עוזא ששלח ידו לאחוז בארון הברית, כשהעלו אותו בימי דוד[6].

ולכן הלוי נשאר רק לשרת 'את אחיו', ולא 'עם אלוקיו'. וזאת משום שכל עבודת הקודש של נשיאת הכלים - כבר אין ביכולתו לעשותם. ומה שנשאר לו לעבוד, נמצא בסיוע לעבודת המקדש - בשירה שעל הקורבנות, ובפתיחת ונעילת השערים שבכל יום במקדש.

שרק עם פתיחת דלתות ההיכל ניתן להתחיל בעבודת היום, וכל קורבן שמוקרב לפני כן - פסול הוא[7]. וכן קורבן התמיד חייב ליווי של שירה בהקרבתו, ואף מעכבו בכך[8]. ובדבר הזה נחשב שירות הלויים - כ'שרת את **אחיו**', בעזרה לעבודת הכהנים שבמקדש.

ולעניין הזה אין שום מגבלת גיל. ואדרבא ככל שמזקין הלוי, דעתו מיושבת עליו ושירתו יוצאת מלב מלא רחמים ואהבה - לישראל ולאביהם שבשמים.

1 - וכלה אהרן ובניו לכסת את הקדש ואת כל כלי הקדש בנסע המחנה ואחרי כן יבאו בני קהת לשאת ולא יגעו אל הקדש ומתו אלה משא בני קהת באהל מועד - במדבר ד, טו
2 - ונסעו הקהתים **נשאי המקדש** נושאי דברים המקודשים - שם י, כא וברש"י שם
3 - **וישב שם עד עולם** עולמם של לוים חמשים שנה שנאמר (במדבר ח כה) ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה - רש"י שמואל א א, כב
4 - **ולא יעבוד עוד** עבודת משא בכתף אבל חוזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות וזהו ושרת את אחיו עם אחוהי כתרגומו - רש"י במדבר ח, כה
5 - אמר אביי נקיטינן, משורר ששיער בשל חבירו במיתה, שנאמר (במדבר ג) 'והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד' וגו' 'והזר הקרב יומת'. מאי זר, אילימא זר ממש, הכתיב חדא זימנא. אלא לאו זר דאותה עבודה - ערכין, יא:
6 - **אל עגלה חדשה** טעה בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו, 'כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו' (במדבר ז ט). ולפי שאמר (תהלים קיט נד) 'זמירות היו לי חקיך בבית מגורי', נענש לבא לידי כך ומת עוזא על ידו. לפיכך כשהביאו מבית עובד הביאו בכתף שנאמר (בדברי הימים א טו יב יג) 'ויאמר להם אתם ראשי האבות ללוים התקדשו אתם ואחיכם והעליתם את ארון וגו' כי למבראשונה לא אתם פרץ ה' אלהינו בנו כי לא דרשנוהו כמשפט' - רש"י שמואל ב, ו
7 - אמר רב יהודה אמר שמואל שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר (ויקרא ג, ב) 'ושחטו פתח אהל מועד' בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול - זבחים, נה:
8 - תנו רבנן השיר מעכב את הקרבן דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים אינו מעכב. מ"ט דר' מאיר דאמר קרא (במדבר ח, יט) 'ואתנה את הלוים נתונים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל ולכפר על בני ישראל', מה כפרה מעכבת אף שירה מעכבת. ורבנן ההוא לאידך דר' אלעזר דאמר ר"א מה כפרה ביום אף שירה ביום - ערכין, יא.

סיפור לשבת

בזכות סחורה התקועה בנמל

ר' שלמה לוריא אשכנזי היה מתושביה הטובים והמיוחדים של ירושלים, יהודי עובד ה' וישר דרך. גם זוגתו הצדקת נודעה במעשיה הטובים. אולם קרוביהם ומכריהם ידעו כמה גדול הכאב המלווה אותם זה שנים, על שלא זכו בפרי בטן. היה זה כמה עשרות שנים לאחר גירוש ספרד (בתשעה באב ה'רנ"ב). משפחות רבות של מגורשים מצאו את מקומן בירושלים, ובזכות עלייה זו גדל היישוב היהודי. בין העולים הייתה גם משפחתו של רבי שלמה לוריא אשכנזי. יום אחד ישב רבי שלמה בבית הכנסת לאחר התפילה, והרבה באמירת תהלים ותחנונים. הוא נותר לבדו בביהכ"נ, ופתאום הופיע לפניו איש זקן ונשוא פנים. לרגע נבהל רבי שלמה, אך האיש פתח ואמר: 'אליהו הנביא הנני. באתי לבשרך כי נתקבלו תפילותיך, וייוולד לכם בן צדיק אשר אור תורתו יאיר את העולם כולו. בעת הברית אל תתחיל עד שאבוא, וקראת את שמו 'יצחק''.

אליהו נעלם והותיר את רבי שלמה נפעם ונרגש. הוא לא מיהר לביתו אלא הוסיף לשבת בבית הכנסת כל היום, שקוע בתפילות ובתחנונים שאכן יזכה למילוי הבטחה שמימית זו. כאשר שב לביתו לעת ערב אף לא סיפר על כך לאשתו. עברה שנה ולבני הזוג נולד בן בעל פנים טהורות ומאירות. בשמחתם שמחו כל מכריהם, מאנשי ירושלים, אשר ציפו בדריכות לחגיגת הברית המרגשת. יום הברית הגיע, הכול היה ערוך ומוכן. ליד השולחנות המתינו גדולי ירושלים וחכמיה, אולם על פניו של רבי שלמה נראתה מתיחות. כל העת הביט לעבר הפתח, כמצפה לאורח מיוחד. הקרואים החלו לדחוק בו, אולם רבי שלמה חזר ואמר: 'עדיין לא הגיעו כולם'. השעה התאחרה מאוד ומקצת האורחים כבר עזבו את המקום, ואז הופיע בפתח אליהו הנביא ואמר: 'עמדת בניסיון כאשר המתנת לי'.

האורחים לא זכו לראות את אליהו, ולא הבינו את פשר החיוך המאושר שעלה על פני האב, אשר החל בעריכת הברית. הילד נקרא יצחק. בהתרגשות לקחו בני הזוג את התינוק לאחר הברית. הם הבינו כי ילד כזה ראוי לשמירה מיוחדת. האישה גילתה דבר פלא באוזני בעלה, כי מיד לאחר הברית התרפא המקום כאילו נימול הילד לפני כמה ימים. כבר בנעוריו ניכרו בילד כישרונות מופלאים, עם שקידה יוצאת דופן על לימודו, אך רבי שלמה לא זכה לראות את בנו בגדולתו. כאשר היה הילד בן שמונה נפטר האב. האם האלמנה ניסתה להתפרנס בכוחות עצמה, ללא הצלחה. ע"כ החליטה לצאת עם בנה למצרים, לבקש את עזרת אחיה, רבי מרדכי פרנסים, שהיה מנכבדי הקהילה במצרים. הוא קיבל אותם בסבר פנים יפות, דאג לכל מחסורם, ואת הילד יצחק הכניס לישיבת הרדב"ז הלוא הוא רבי דוד בן זמרא, שבה למדו למדנים מופלגים. זמן קצר אח"כ נשא הנער יצחק את בתו של דודו. האישה הצעירה ידעה להעריך את מעלותיו של בעלה, וליוותה אותו במסירות בכל אשר ילך. ישיבת הרדב"ז לא סיפקה את צימאונו של הצעיר, והרדב"ז שלחו לישיבתו של רבי בצלאל אשכנזי, המופלגת עוד יותר בחכמה וביראה. ימים ולילות שקד יצחק על התורה עד למעלה מכוחותיו, וזכה להגיע לשלמות בעבודת ה'.

סודות התורה נתגלו לפניו ורוח הקודש החלה מפעמת בקרבו. אז גם נודעה לו שליחות נשמתו, אולם הגילוי הגדול עדיין היה לפניו. יום אחד, בשעה שישב בביהכ"נ במצרים, ראה כי אחד המתפללים אוחז ספר בידו, וכאילו מתפלל מתוכו, אולם כאשר הביט בספר מקרוב ראה כי אין זה סידור תפילה אלא ספר ששוליו מלאים הערות בכתב יד, ספר העוסק בסודות וברזים שבתורה. הוא פנה אל המתפלל ושאל: 'יסלח לי מר, אולי תאמר לי מניין לך ספר זה?' האיש נבוך וסיפר כי יהודי פשוט ועם הארץ הוא, העוסק במסחר בארצות הסביבה. לקרוא לשון הקודש לא למד מעולם, ותמיד התבייש בראותו את הכל מתפללים מתוך סידור ורק הוא אינו יודע. באחד ממסעותיו מצא את הספר הזה, ומאז הוא לוקח אותו עמו, וכאשר הוא נכנס לביהכ"נ, הוא מדפדף בספר, כדי שהמתפללים יחשבו שהוא מתפלל מתוך סידור.

רבי יצחק עודד את רוחו וביקש לקנות ממנו את הספר במחיר גבוה. האיש דחה את הצעתו הנדיבה ואמר כי הוא מוכן להעניק לו את הספר חינם אין כסף, אך בפיו בקשה אחת: "הלוא אתה חתנו של רבי מרדכי פרנסים, הממונה על המכס במצרים. סחורה חשובה הבאתי לנמל, והיא תקועה אצל עובדי המכס. בקש מדודך לשחרר בעבורי את הסחורה ואתן לך את הספר'. לא השתהה רבי יצחק, ומיהר אל בית דודו חותנו לעשות כבקשת האיש. בהיותו נכבד בבית חמיו סודרו הדברים חיש מהר, הסחורה השתחררה, ורבי יצחק קיבל את הספר. זו הייתה ההתוודעות הראשונה של רבי יצחק עם ספר הזוהר. הוא עסק והעמיק בסודותיו. לא חלפו הימים והוא נודע בכינויו האר"י, הלוא הוא רבנו יצחק לוריא אשכנזי ראש חכמי תורת הנסתר שגילה והפיץ את פנימיות התורה וסלל את הדרך בנתיבותיה (לחזות בנועם ה'/ הרב חנניה צ'ולק שליט"א).

שביבים / שאול שיף

מה לא עושים למען לומדי תורה

סיפור מופלא סיפר רבי שלמה לוינשטיין על ראש הישיבה רבי אהרן ליב שטיינמן זצ"ל:

מאז שהתחיל המשבר הכלכלי בארה"ב נוצר קושי לגייס תרומות להחזקת תורה. ונשקפה סכנת סגירה לכמה כוללים. הרב נכנס בעובי הקורה והיה מוכן לעשות כמעט כל דבר על מנת להשיג כסף להחזקת התורה. יום אחד צלצל ראש כולל חשוב לבן דודי, ר' יצחק ז"ל, וסיפר לו כי פגש יהודי אמריקאי שמוכן לתרום סך מיליון דולר עבור הכוללים, אך יש לו תנאי הגובל בשיגעון: הוא רוצה שראש הישיבה יחרוט בכתב ידו על השען שלו את המילים: 'שיהיה בשעה טובה, אהרן יהודה ליב שטינמן'. אם ראש הישיבה יסכים לעשות זאת - אקבל תרומה של מיליון דולר לכוללים. סיים ראש הכולל את דבריו ואמר: 'איני אפילו מעז להציע זאת לראש הישיבה'. אך בן דודי אמר: 'מדוע לא לנסות, מי יודע...' הוא בא לראש הישיבה וסיפר לו: כך וכך היה המעשה. אמר ראש הישיבה: 'למה לא?' העיקר שלומדי התורה יזכו לתמיכה של מיליון דולר. בשמחה רבה אעשה זאת, רק שאינני יודע לחרוט'. הביאו לו הביתה בעל מלאכה עם מכונת חריטה, הוא לימד אותו לחרוט, ורבי אהרן ליב חרט על השען את המשפט 'שיהיה בשעה טובה, אהרן יהודה ליב שטינמן'. העבירו השען לאותו מיליונר, והתרומה בסך מיליון דולר לא אחרה לבא. דלמען התורה ועמליה מוכן הגראי"ל לעשות הכל!

(להתעדן באהבתך)

כמה פעמים מוזכר שמו של אביי בש"ס?

על העוצמה המופלאה של השינון והחזרה יעיד כאלף עדים הסיפור הבא: בן קטן היה לו, לרבי אברהם אבלי זצ"ל, ושמו יהושע, אשר שימש כדיין אצל רבי יהושע מקוטנא (בעל ה'זית רענן'). רבי יהושע אבלי חיבר לימים את סדרת ספרי הקונקורדנציה. היה זה ביום של חול, כאשר יהושע הקטן בן ה 01 ניגש לאביו לאחר תפילת שחרית ושאלה בפיו: 'אבא, כמה פעמים מוזכר בש"ס שמו של אבייי?' רבי אברהם אבלי נעמד על מקומו ומצחו נחרש קמטים. 'כמה פעמים מוזכר בש"ס שמו של אבייי?' חזר כמו לעצמו, ולפתע ניתק ממקומו והחל לצעוד הלוך ושוב בביהכ"נ, פניו להבים, ומוחו אחוז שרעפים. שעה קלה חלפה, במהלכה העביר במוחו את כל מסכתות הש"ס, בזו אחר זו, ולבסוף התייצב, קרא לבנו שהמתין כל העת בסבלנות, והודיעו: 'כך וכך פעמים מוזכר בש"ס שמו של אביי'. רבי אברהם יצא מבית המדרש ופנה ללכת לביתו, לסעוד את ליבו בפת שחרית, אולם יהושע הקטן לא עזב את המקום בעקבות אביו. הוא שלף מחברת ועפרון, התיישב ליד השולחן ופתח את מסכת ברכות. הוא כמובן התכוון לבדוק האם אביו צודק... השעות נקפו ויהושע הקטן עודנו רכון על השולחן.

מצד אחד נערמו המסכתות אותן סיים לבדוק, דף אחר דף, בקפדנות ויסודיות, ומצד שני המתינו כרכי הש"ס הנותרים, לבדיקה מעמיקה. השמש עמדה בשיפולי הרקיע כשהמתפללים באו בשערי בית המדרש לתפילת מנחה, ויהושע אינו שם ליבו למאומה. עוד אביי, עוד אביי, עוד מעט ואגמור... לפתע נראתה בפתח דמותו ההדורה של השרף מבריסק, רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל. עיניו הקדושות של המהרי"ל דיסקין התבוננו בילד בדוק של תדהמה. ילד בן עשר 'מתעסק' בש"ס שלם?! אין זה מחזה שכיח. יש לציין כי באותם ימים ש"ס שלם היה יקר המציאות, וכאשר היה פלוני מנדב ש"ס לבית המדרש, היו עורכים סעודה לכבודו. 'מה לך, בני?' שאל הגאון את הילד, ויהושע הצטדק והסביר כי הוא בסך הכל מוודא כי אביו נקב במספר הנכון של הופעת שמו של אביי בש"ס! הגאון מבריסק שתק למשך כמה רגעים, ואז נענה בקול שקט: 'ילדי, אביך צודק! בדיוק כך וכך פעמים מופיע שמו של אביי בש"ס!' אבל יהושע הקטן שמע... והמשיך לספור בעצמו. 'האם אינך מאמין ליי?' חייך הגאון מבריסק, 'הלא אמרתי לך, אביך קלע למטרה כחוט השערה!' יהושע לא השיב, אולם מבין ריסי עיניו ניכרה התשובה, 'אם לאבי לא האמנתי...' הגאון מבריסק הבין כי לא יצליח לשכנע את הילד סתם כך באמיתות דבריו, ומכיוון שכך התיישב לצדו והציע דרך פשוטה לבדיקת העניין: 'בחר לך פרק כלשהו בש"ס, איזה פרק שיעלה על דעתך, ואני אומר לך כמה פעמים מוזכר בו שמו של אביי.

אם תמצא כי אני צודק - תדע נאמנה כי אני צודק גם לגבי שאר מסכתות הש"ס, וכך גם אביך'. דבריו של המהרי"ל דיסקין מצאו מסילות לליבו של הילד, והוא נקב בשמו של פרק מסוים. המהרי"ל השיב במספר פעמים מדויק בשמו של אביי בפרק, ורק אז, כאשר נוכח הילד בצדקת דבריו של הגאון - באה מנוחה לנפשו, והוא ניאות להאמין לדברי המהרי"ל דיסקין ולאביו, גם לגבי שאר מסכתות הש"ס. רק אז, בשעת ערב מוקדמת, עזב הילד את בית המדרש ופנה לביתו, להכניס דבר מאכל לפיו...

(מאורות הדף היומי בשם רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, ראש ישיבת פינסק קרלין, צאצאו של רבי אברהם אבלי) (דרך עץ החיים)

בגלל חלות שבת של אשתי...

מפורסם היה רבי נפתלי אמסטרדם זצ"ל, מגדולי תלמידי רבי ישראל סלנטר זצ"ל, בענוותנותו המיוחדת. כל ימיו עמל רבי נפתלי להעלים את גדלותו בתורה. אמנם שימש ברבנות, אולם סירב לדרוש לפני הקהל, באמרו כי אינו ראוי לכך... כאשר נכנס לבית הכנסת, היה נכנס תמיד וספר בידו, באמרו: המתפללים קמים לכבוד הספר... פעם אחת בסעודת פורים, אירח רבי נפתלי בביתו את רבי יעקב יחיאל ווינברג זצ"ל, בעל "שרידי אש". במהלך הסעודה, סיפר רבי נפתלי בשבחם של חבריו, תלמידי רבי ישראל, ומה היה אומר עליהם רבם. 'ומה אמר רבי ישראל עליך?' שאל רבי יחיאל יעקב את רבי נפתלי. נעץ רבי נפתלי את עיניו באורחו ושאל: 'וכי מפני שפורים היום, סבור אתה שמותר להתלוצץ על אדם זקן? אין אני נחשב ביניהם לכלום, אלא שעמדתי לידם בעת דרשותיו של רבינו הגדול! הם אמנם האירו לי פנים, אולם לא עשו כן אלא משום רחמנות לאדם קטן כמוני...' 'והלא' - המשיך רבי יחיאל יעקב ושאל - 'שמך מפורסם בכל העיר והסביבה?' 'כל זה' -אמר רבי נפתלי-

'הוא בזכות רבי ישראל, שהכול טועים וחושבים אותי לתלמידו, והפרסום בא לי מפני שאשתי אופה חלות מהודרות לכבוד שבת, וכל הנשים רואות ומתפעלות ומספרות בשבחה, והיא, הרבנית, כדרכה מספרת להם בשבחי, למרות שאין אני ראוי לכך כלל...'

(וקראת לשבת עונג)

ובדכותיו התקיימו

ביתו של ה'חזון איש' זצ"ל שכן בפאתי שכונת ז'כרון מאיר' בבני ברק. בביתו התגוררו גיסו הסטיפלר זצ"ל והרבנית, אחות ה'חזון איש'. בבית התקיים מנין קבוע לכל התפילות, ובתפילת שחרית כמנהג וותיקין. אחד מתלמידי ישיבת פוניבז', צבי ב"ר משה ז"ל, לן באכסניה בקרבת מקום מגוריו של ה'חזון איש'. באחד הימים, בשעת בוקר מוקדמת, לפני זמן וותיקין, התעורר הבחור מקולות זעקה שהגיעו מכוון ביתו של ה'חזון איש'. הוא רץ לכיוון הבית, וראה את הסטייפלר זצ"ל עומד בפתח וזועק בקול: "ראטעוועט!" ("הצילו!"). הבחור נכנס במהירות לבית פנימה.

לנגד עיניו התגלה מחזה נורא: ה'חזון איש' ישב על כסאו, ולידו עומד יהודי ובידו גרזן שהיה מונף מעל ראשו של החזו"א! תיכף ומיד התנפל בחור הישיבה על האלמוני, שהיה אדם מעורער בנפשו, הפילו ארצה, הוציא מידו את הגרזן וגרר אותו אל מחוץ לבית. באותו זמן היה החזו"א שקוע בהכנות לתפילה. החזו"א קם מכיסאו, הניח את ידו על ראשו של הבחור וברכו בלבביות באריכות ימים. בהזדמנויות שונות הוסיף החזו"א לברכו, כשהוא מניח את ידו על ראשו. שנה לאחר פטירת ה'חזון איש' הקים הבחור צבי ב"ר משה את ביתו עם בתו של הר"ר שלמה מובשוביץ זצ"ל. הוא התגורר בסמיכות לביתו של החזו"א וזכה להקים בית נאמן בישראל. ברכתו של החזו"א התקיימה בבחור הישיבה שזכה להציל את חייו. ביום ג' שבט תשע"ז נלב"ע ר' צבי ב"ר משה בשם טוב ובשיבה טובה, בשנת הצ"ג לחייו, כשהוא מותיר אחריו זרע ברך ה'.

(מעינם של אבות)

הסוטה מליוורנו

מעשה נורא מסופר על החיד"א זצ"ל שפעל בכוח תורתו הק' להמית אישה זונה כאשר השמיע פרשת סוטה באזניה. ומעשה שהיה כך היה: לעת זקנתו של החיד"א, קבע ישיבתו בעיר ליוורנו יצ"ו, ופעם בא לפניו אדם חשוב שהיה כהן, בקובלנא על אשתו שנסתרה עם איש זר. א"ל החיד"א: 'על פי מצות התורה מוכרח אתה לגרשה'. הדיינים המובהקים שבעיר היו קרובים לאישה ורצו לחפות עליה, ויאמרו להחיד"א: 'ילמדנו רבינו מאין לו מקור דין זה לשפוט בלא עדים, אין זה אלא דברי נביאות, ולא בשמים היא, ואם נעשה דין ומשפט על פי רוח הקודש, ייצא ח"ו משפט מעוקל, כי בעוונותינו הרבים אין לנו בזמן הזה לא כהן ולא נביא, אלא דברי חז"ל עפ"י דין תורה. והחיד"א לא השיב מאומה, רק חזר על דבריו פעם שנית לבעל האישה, 'שמע בקולי וגרש האישה הזאת'. כראות הדיינים כי החיד"א לא ענה אותם דבר, הלכו לקרובי האישה אשר היו נכבדי העיר ההיא ויספרו להם את המעשה, וילינו עליו את כל העדה. כשמוע החיד"א את דברי הריבות האלה, ותהי עליו רוח ה', ושלח וקרא אחרי האישה, והיא הגיעה אליו לבית העליה אשר שם היה חדר לימודו ובית תפילתו. כראות החיד"א אותה, קם מכיסאו והלך לארגז שבו היו מונחים ספרי תורה, ולקח ס"ת וקרא באזניה פרשת הסוטה בטעמי המקרא. ויהי כשהפנתה האישה שכמה ללכת, קרא עליה החיד"א בקול: 'אם לא שטית וגו', ואת כי שטית' כאשר רצתה האישה לרדת, שמה את רגלה על המעלה הראשונה מהמדרגות, ולא הספיקה לרדת עד שפניה נהפכו לירקון, ועיניה בלטו, וכל הכתוב ב'פר' סוטה' נתקיים בה, וצעקה בקול זעקה גדולה ומרה, ולקול הזעקה אשר זעקה באו הדיינים והרבה מאנשי העיר לראות המחזה הנורא הזאת וייבהלו מאוד, ויקראו: 'הוציאו את הארורה הזאת, ושמטוה שלא תטמא את בית רבינו'. ויאמרו איש אל רעהו: 'עתה ידענו כי איש אלוקים קדוש הוא, ודבר ה' בפיו אמת'. ומעת הזאת יראו לגשת אליו, ולמען יהיה הדבר הזה לזכר עולם, ציוו נדיבי העיר לצפות בזהב את המעלות אשר האישה מתה עליהן, להיות לזיכרון מעשי האיש הנורא החיד"א. וסיפר רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, ששמע שהמדרגות המוזהבות האלו היו קיימות בעיר ליוורנו עד מלחמת עולם השנייה, והביא דבר זה בספרו 'ארחות יושר' (מאמר ז) (אוצר פלאות התורה).

[כל הקטעים עד כאן הועתקו מכתבי הרב חנניה צ'ולק שליט"א]

ואמכי עפר ואפר...

רבי יהונתן אייבשיץ סיפר סיפור שהיה עד לו (מובא בפירוש הרב לאו על אבות ו/קכח):

רבי יהונתן עבר דרך עיירה קטנה ונאלץ לשהות בה ביום הכיפורים, וכיון שאיש לא הכירו שם, התיישב בירכתי בית הכנסת, כדי לומר ווידוי בכניעה ושברון לב כאחד העם. עמד לידו אדם שבכה בכל מילה והיכה על ליבו בצער. במיוחד זעק במילים "עפר אני בחיי, קל וחומר במיתתי", ותרגם לעצמו: אני עפר ובוץ בחיי וקל וחומר אחרי מותי. רבי יהונתן התפעל מצורת הווידוי שלו. הגיעו לקריאת התורה והגבאי חילק את העליות, אבל אותו יהודי לא זכה בעלייה שציפה לה. הוא פער פה ושלח נאצות לעבר הגבאי: "מי אתה בכלל? אתה עושה פה מה שאתה רוצה?!". רבי יהונתן נדהם: "הרגע הכרזת שאתה עפר ואפר ומה זה משנה לבוץ אם הוא מקבל שלישי או רביעי?". "נו, באמת, ענה היהודי, כלפי הקב"ה אני עפר ואפר, אבל כלפי יענק'ל?! הוא אפילו לא בוץ..."

"ויצעק משה אל ה.. אל נא רפא נא לה"

הגה"ק רבי יוסף שלמה כהנמן מפונוביז' זיע"א סיפר, שבחול המועד פסח תרס"ח, בהיותו עדיין בחור הגיע לראשונה לביקור בראדין. מיד פנה לביתו של מרן הגה"ק ה"חפץ חיים" זי"ע ולא מצאו. הוא ישב והמתין, ולפתע שמע קול יללה ובכי המבטא בכי נורא. הוא נדהם לפשר הבכי. הסבירו לו שה"חפץ חיים" מבקש עתה רחמים עבור אישה הזקוקה לישועה. מיד אמר רבי יוסף שלמה לעצמו, כיצד יכולים לעזוב מקום כזה, בו מצוי אדם המסוגל לבכות בכי קורע לבבות על צרת הזולת. ובו במקום גמר אומר ללמוד בראדין ולהסתופף בצילו של הח"ח הקדוש.

(ליקוטים נפלאים)

לכה דודי...

כותב הרב חיים מיכאל שליט"א מבריטניה: מנהג הרבה קהילות לומר בליל יו"ט שחל בשבת מן הפיוט "לכה דודי", רק את הבתים הראשונים -"שמור וזכור" ו"לקראת שבת" ומיד לעבור לבתים האחרונים "ימין ושמאל" ו,בואי בשלום" . והנה מנהג זה (כמעט ש) לא מובא בספרי האחרונים. דבפרי מגדים (סי' תפ"ח) מביא המנהג לדלג את הבית "התנערי מעפר" ולומר את שאר הבתים. ובמטה אהרון הביא את המנהג לומר רק "לכה דודי" ו"בואי בשלום" . ואת מנהג הרבה קהילות מביא ב"אלף המגן" .

ואפשר שיסוד הנהג הוא בפשטות לדלג את כל הבתים אשר בהם יש לשון צער והם : מקדש מלך - קומי צאי מתוך ההפיכה וכו' . התנערי מעפר קומי וכו', התעוררי התעוררי וכו', לא תבושי וכו', והיו למשיסה וכו' , ורק לומר את בתי הפיוט משמחי לב. ולפ"ז מן הראוי להבין מדוע סידר רבי שלמה אלקבץ את הפיוט כך שפותח בשמחה - "שמור וזכור" ו"לקראת שבת", ורק אחר כך חוזר הוא לבתים המעוררים מעט עצבות, ושוב חוזר בשתי הבתים האחרונים לשמחה "ימין ושמאל תפרוצי" ו"בואי בשלום". ואפשר - כי הנה בבית של "לקראת שבת לכו ונלכה" טמון היסוד כי כל השבוע הבא לטובה מתברך ומתקיים מן השבת דהשתא, (וכדברי הזוה"ק כל שיתא יומין מתברכין מינה). ולכן - אחר שמכריזים כי השבת "היא מקור הברכה" של השבוע הבא, חוזרים לבקש כי שבת זו אכן תהיה מקור הברכה שנזכה בשבוע הבעל"ט ל"מקדש מלך", ול"התנערי מעפר" וכו' ובסוף, אחרי הבקשות האלו מקבלים את השבת ממש באמירת "בואי בשלום".

הסיבה לעונש הצרעת

/ הרב שמעון ממן שליט"א

"בי אדוני אל תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו". מבאר רבינו אור החיים, שיש להבין מבקשת אהרן, שהבין כי משה רבינו הקפיד על דבריהם, על כן ביקש ממנו שימחול להם על חטאתם.

ומסביר זאת, כי אהרן דן את משה כדין חכם שמחל על כבודו כבודו מחול, ולכן אמד בדעתו שאם משה ימחל להם יסור הנגע. ולזה אמר "אל נא תשת" כלומר הגם שהקפדת על הדברים עד כדי כך שהגיע עונש הנגע. "אל תשת עלינו חטאת" כיון שחכם רשאי למחול על כבודו, א"כ בידך להסיר את הנגע.

ובא הכתוב לומר שאינו כן, כי באמת משה רבינו לא הקפיד על כבודו. ולזה סמך הכתוב ואמר "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", ובודאי לא שייך אצלו שום קפידה על פגיעה בכבודו. וכל זאת הביא השי"ת את עונש הנגע, או מהסיבה שהיה למשה רבינו דין מלך שאין כבודו מחול. ולזה דקדק הכתוב לומר "מדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה" ואמרו (שבועות מז:) עבד מלך מלך. כלומר, שמשה נקרא בתורה עבד ה', ודין העבד כדין האדון, והקב"ה נקרא מלך העולם.

זאת ועוד, שחשבו שמשה עשה עול והסכים ה' על ידו ולא הוכיחו, נמצא שפגעו בכבוד הבורא ית"ש. ולכן הענישם ה', הגם שמשה רבינו עצמו לא הקפיד בדבר. וכמו כן מאותה סיבה לא הועיל מחילת משה, להיות סר הנגע לאלתר, אלא לאחר שבוע ימים.

המסע הסתיים בשיבה טובה!

סיפורה של אישה גדולה - סופיה אנגלסמן-הויסמן ע"ה

הרב אלחנן בן נון, רב היישוב שילה, פתח ברטט את הספדו ואמר:

"כולנו מכירים סיפורים על עם או קהילה שבהם מתוארים אירועי קצה לטוב ולרע וכן סיפורי הגשמה של ערכים ורעיונות גדולים. קשה יותר להכיר דמות אשר סיפור חייה האישיים מתאים לתיאור סיפורו של עם." כך נפתחו ההספדים לסופי אנגלסמן-הויסמן ז"ל שנפטרה בכ"ג אייר תשפ"ג בשיבה טובה.

מצאתי לנכון, אף שסביר להניח שהדמות שלה שאתאר לפניכם לא הכרתם, למצוא אוזן קשבת בעלון 'סוד שיח' לתאר את סיפורה שהוא סיפור של דור שיצא משואה לתקומה.

סופי ז"ל ניצלה בגיל 19.5 ממלתאות הנאצים במשקל 37 קילוגרם עם חותם (מספר) על ידה וחור בליבה כאשר גילתה שאף אחד ממשפחתה לא חזר. כולם נרצחו באכזריות במחנות ההשמדה. סופי שרדה מסע של שנתיים ורבע בין 13 מחנות ריכוז והשמדה והביטה כמה פעמים למוות בעיניים ויכלה לו בעזרת השם.

היא קמה מעפר ואפר ובחרה לאורך כל חייה עד הרגעים האחרונים לבחור בחיים ולהביא גאולה לעם שלנו ברגישות, בחמלה ובדבקות בערכי הגאולה. והיא עשתה זאת בגדול!

כל מי שבא במגע קרוב עם אישיותה כינה אותה 'אישה גדולה'. בעבודתה בתור מיילדת, היא הייתה מהפכנית בגישתה למקצוע. ב 35 שנות עבודתה יילדה אלפי ילדים יהודים, ויילדה בעצמה את כל

נכדיה, וחלק מניניה. בסרטון שהפיקו עליה ב"יד ושם" כאשר הדליקה את משואת יום השואה בשנת התשפ"ה (כמחאה היא לא לחצה את ידו של ראש הממשלה שהורה על גירוש יהודי גוש קטיף) היא אמרה:

"בשבילי חזרה לחיים היה להיות מיילדת ראיתי כל כך הרבה אנשים מתים, ילדים מתים שלהביא חיים לעולם זה היה בשבילי פרס!"

את מקום קבורתה קנו הזוג יעקב וסופיה אנגלסמן ז"ל ביישוב שילה, כי כמו אברהם ושרה היה להם סיפור של עלייה וקשר של אהבה ונתינה לארץ ישראל. הם היו פעילים מאד במאבק על שמירת שלמותה, בתרומה כספית לחיזוק יישובה ולכן אף שגרו באזור המרכז בחרו לקנות חלקה מול עמק שילה, במקום שראו כמשימה התיישבותית חשובה. וכך אמרה לנו חודשים ספורים לפני הסתלקותה:

"לא הייתי רוצה לגור בחוץ לארץ בעד שום הון שבעולם!"

לסיום, בל"ג בעומר, כמה ימים לפני שנפטרה במיתת נשיקה, ביקר אצלה נכד שמספר כך:

"התקשיתי לסיים את המפגש המשפחתי (בדיעבד זה היה להיפרד) ונשארתי שעה נוספת אחרי שהביקור הסתיים. בשעה זו היינו ביחידות והקראתי לה מכתב שכתבתי לבני שלומד בישיבה, המכתב נועד לחיזוק ליבו בלימוד התורה בישיבה. שיתפתי אותה שאת הרעיון במכתב החיזוק למדתי מהסיפור שלה שכאשר הייתה בודדה ועצובה במחנה הריכוז קיבלה פתאום מברק שהגיע בדרך פלא מאחיה. על המברק מבחוץ נכתב הפסוק: "הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל"

בפסוק זה נפרדתי ממנה ואני סבור שמן השמים היא תצטרף לשמירה על משפחתה על העם ועל הארץ שכל כך אהבה."

'אישה גדולה' כשם שבחייה סמלה את התחייה כך גם במרום תמשיך ליילד את הגאולה השלמה.

נכתב על ידי נכדה, הרב תומר אנגלסמן.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net